

कुटुंब निवास (Family Housing)

Prof. Sonali Bansod
Head

Department of Home Economics

Lok Mahavidyalaya Wardha

○ प्रास्ताविक :-

- मानवाला तीन मुलभुत आवश्यकतापैकी एक आवश्यकता म्हणजे घर होय.

○ निवासाची परिभाषा :-

- ऑक्सफर्ड डिक्शनरी नुसार, “ज्या इमारतीमध्ये व्यक्ती निवास करतात त्याला घर असे म्हणतात”.

○ कुटुंब निवासाच्या गरजा :-

- संरक्षण गरज
- जीवनस्तराची गरज
- आर्थिक गरज
- प्रेमाची गरज
- ... विषयक ध्येयाची गरज
- जीवनपध्दतीप्रमाणे घराची गरज
- कार्यात्मक गरज
- व्यायसायीक गरज
- सामाजिक गरज

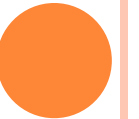
- घराकरीता जागेच्या निवडीवर परिणाम करणारे घटक :-
- कायदेशीर मुद्दे
- स्थान
- भौतिक सोयी
- जमिनीचा प्रकार
- किंमत
- उपलब्ध सेवा
- गृहयोजनेची तत्वे (Principle Housing) :-
- खोल्यांचे एकत्रीकरण (Grouping of Room) :-
- खोल्यांचे गट करित असतांना खोल्यांची उपयोगीता व त्यांचा एकमेकांशी असलेला संबंध विचारात घेणे आवश्यक आहे.

○ अभिमुखता (Orientation) :-

- घराच्या दर्शनी भागाला घराची अभिमुखता असे म्हणतात. शहा/काळे/व पत्रावळी यांच्या मते, “उन, वारा, पाऊस व आजूबाजूचे
- क्षेत्र विचारात घेवून घराची स्थिती ठरविणे म्हणजे अभिमुखता होय”.

○ संचरण/परिचलन (Circulation) :-

- घरातील एका भागातून दुसऱ्या भागात संचार करता येणे म्हणजे संचरण होय.
- संचरण दोन प्रकारचे आहे :-
- 1) आडवे संचरण
- 2) उभे संचरण

○ लवचिकता (Flexibility) :-

- काही खोल्या एकापेक्षा जास्त कार्यासाठी वापरल्या जातात त्याला लवचिकता असे म्हणतात.

○ एकांतता (Privacy) :-

- घराची योजना तयार करीत असतांना घरात एकांतता लाभली पाहिजे. या तत्वाचा विचार करणे आवश्यक आहे.

○ एकांतता दोन प्रकारची आहे :-

- 1) संपुर्ण घराची एकांतता
- 2) विविध खोल्यांची एकांतता

प्रशस्तीपणा (Spaciousness) :-

○ कमी जागेत प्रशस्तीपणाचा आभास निर्माण करणे आवश्यक असते. खोलीत सामान ठेवण्याकरीता ज्या सोयी केल्या जातात. त्यावर खोलीचा प्रशस्तीपणा अवलंबून असतो.

○ सौंदर्यात्मकता (Aesthetics) :-

○ घर आतून व बाहेरून कसे सुंदर दिसेल याचा विचार करून घराची सौंदर्यात्मकता वाढविली जाते.

○ काटकसर :-

○ गृहयोजनेत काटकसर या तत्वाला महत्वाचे स्थान आहे. या तत्वाचे पालन करीत असतांना घराच्या मजबुतीवर एकांततेवर परिणाम होणार नाही याची काळजी घ्यावी.

○ प्रकाश व वायुविजन (Light & Ventilation) :-

○ कार्यात्मकता :-

○ घराच्या नकाशातील चिन्हे.

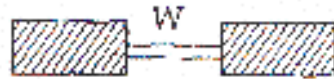

घराच्या नकाशातील चिन्हे

(१) रक्ता दिशेने उघडणारे दार

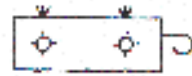
(२) दोंम दिशेने उघडणारे दार

(३) विडउभी

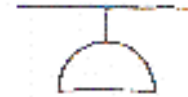
(४) विभाजन

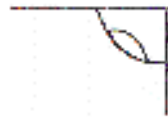
(५) मॅस डोयली

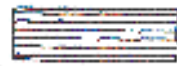
(६) लिंक

(७) वॉशबेसीन

(८) कॉर्नर घोंदऱेलेख

(९) भित्तीच्या बाहेरील भागात पाऊलगा

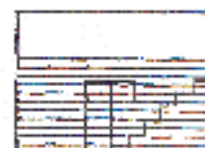
(१०) सडाल

(११) म्हा-गूर

(१२) ग्रॅटि

(१३) जीना

(१४) भित्ति

(१५) कन्वेट

(१६) पोर्च

○ Thank You!

